

Мацько Віта Андріївна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-4149-8744

Бочек Оксана Іванівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-3884-8897

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню нормативно-правового регулювання застосування поліцейських заходів примусу в Україні. На основі аналізу вітчизняного законодавства виявлено проблемні питання, що стосуються розбіжності між вживанням термінів «використання» та «застосування» поліцейських заходів примусу. Зазначено на необхідності розроблення єдиного нормативно-правового акта, який би містив чіткий механізм реалізації застосування заходів примусу працівниками Національної поліції. З метою вдосконалення нормативного закріплення застосовування поліцейських заходів примусу запропоновано внести зміни до чинного законодавства України.

Ключові слова: права і свободи людини, нормативне регулювання, заходи примусу, Національна поліція, вогнепальна зброя, спеціальні засоби, фізичний вплив (сила).

Правоохоронна функція держави реалізується у діяльності багатьох органів державної влади, їх посадових та службових осіб, але саме Національна поліція України (далі – поліція) відіграє головну роль у забезпеченні безпеки громадян, суспільства і держави, належного стану законності та правопорядку, суспільного спокою, публічної безпеки та публічного порядку як на всій території держави, так і в окремих її регіонах.

У процесі своєї діяльності поліцейські у межах компетенції здійснюють заходи щодо своєчасного запобігання, виявлення та припинення адміністративних та кримінальних правопорушень, усунення причин та умов, що сприяють їх вчиненню, відновлення встановлених правовідносин, а також притягнення винних осіб до відповідальності. До таких заходів належать, зокрема, застосування поліцейськими дій або комплексу дій примусового характеру, а саме фізичного впливу (сили), спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Чітке нормативне регулювання, зміст якого відомий кожному громадянину, та його беззаперечне дотримання – є гарантією якості функціонування поліції та

© Matsko Vita, Bochek Oksana, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.2\(60\).13](https://doi.org/10.36486/np.2023.2(60).13)

Issue 2(60) 2023

<http://naukaipravookhorona.com/>

запорукою безпеки населення. Саме тому правові аспекти відіграють важливе місце в ефективності діяльності поліцейських, особливо коли йдеться про заходи примусу.

Метою статті є дослідження нормативно-правового регулювання застосування поліцейських заходів примусу в Україні, що дасть змогу запропонувати законодавчі зміни для вирішення окремих проблем їх застосування.

Питання нормативно-правового регулювання застосування поліцейських заходів примусу було предметом дослідження таких вчених: П. П. Андрушко, О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, В. П. Віденко, О. О. Горішній, Т. П. Мінка, Р. С. Мкртчян, В. В. Новиков, В. І. Осадчий, О. І. Ульянов та ін. Проте, незважаючи на значний інтерес до цієї тематики, залишається актуальним питання дослідження особливостей нормативно-правового регулювання застосування поліцейських заходів примусу, особливо враховуючи події, які сьогодні відбуваються у нашій країні.

Керівні принципи застосування поліцією заходів примусу, а також питання щодо недопущення їх протиправного застосування, катування, а також інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання закріплені як у вітчизняному законодавстві, так і у міжнародно-правових актах. Зокрема, до останніх належать: Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 № 34/169 [1]; Декларація про поліцію, резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) [2]; Європейський кодекс поліцейської етики, схвалений Комітетом Міністрів Ради Європи 19.09.2001 [3]; Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку, ухвалені Восьмим конгресом ООН із попередження злочинності та поводження з порушниками (Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 р.) [4] та інші.

Враховуючи тему дослідження, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на вивченні саме вітчизняного законодавства, яке регулює питання застосування поліцейських заходів примусу.

Основним нормативно-правовим актом, який закріплює та врегульовує здійснення державної політики в галузі забезпечення прав людини і громадянина, звичайно, є Конституція України. Саме в ст. 3 Основного Закону зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [5]. Враховуючи, що застосування поліцейських заходів примусу супроводжує порушення прав і свободи людини і громадянина, унормування застосування зазначених вище заходів набуває особливо важливого значення як для поліцейського, так і для осіб, до яких застосовуються такі заходи.

Основним спеціальним нормативно-правовим актом, що регулює порядок застосування поліцейських заходів примусу є Закон України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року № 580-VIII (далі – Закон № 580-VIII). Відповідно до Закону № 580-VIII поліція в Україні виконує різні завдання та функції, що направлені на забезпечення правопорядку, запобігання та припинення злочинів, тому під час здійснення правоохоронної діяльності поліція застосовує комплекс правових, організаційних, технічних та інших заходів, особливе місце серед яких займають поліцейські заходи. Для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень щодо охорони прав і

свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності та підтримання публічної безпеки і порядку працівники поліції застосовують у межах їхньої компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу.

Правомірне й раціональне застосування заходів примусу є гарантом забезпечення публічної безпеки і порядку, гармонійної реалізації громадянами своїх прав і свобод. Водночас необхідно віднайти шлях до розумного балансу між необхідністю захисту невід'ємних прав людини на життя і здоров'я та відстоюванням інтересів держави і суспільства, з повноваженнями працівників поліції, визначеними у Законі.

Згідно зі ст. 42 Закону № 580-VIII, поліція уповноважена застосовувати такі заходи примусу, як:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї [6].

Для виконання покладених завдань поліцейський застосовує чітко визначений перелік спеціальних засобів, вогнепальну зброю та фізичний вплив у порядку та на підставах, визначених Законом. Однак Закон визначає лише загальні правила застосування, а правила зберігання, носіння та застосування окремих видів спеціальних засобів врегульовано нормативно-правовими актами МВС України. До заходів примусу не належать засоби індивідуального захисту поліцейського. Крім того, в Законі передбачений перелік умов та заборон щодо застосування поліцейським зазначених заходів, що є передумовою дотримання прав і свобод людини.

Поліцейський зобов'язаний негайно припинити застосування заходів примусу в той момент, коли досягнуто бажаного результату, до того ж поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу. Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо. Однак слід зазначити, що законодавець не передбачив в Законі серед повноважень поліції чітко визначеного права на застосування заходів примусу, що ми вважаємо за недолік чинного законодавства.

До відомчих нормативно-правових актів, які визначають порядок застосування поліцейських заходів примусу слід віднести: наказ МВС України від 11 жовтня 2018 року № 828 «Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України»; наказ МВС України від 01 лютого 2016 року № 70 «Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю»; наказ МВС України від 29 березня 2016 року № 223 «Про затвердження Інструкції про умови та порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів поліцейськими, особами, звільненими зі служби в поліції, а також колишні-

© Matsko Vita, Bochek Oksana, 2023

ми працівниками міліції»; наказ МВС України від 06 липня 2016 року № 619 «Про забезпечення Національної поліції України вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї»; наказ МВС України від 18 жовтня 2018 року № 847 «Про затвердження Правил зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів «Терен-6», «Терен-7» і «Терен-7М» тощо.

Зважаючи на велику кількість відомчих нормативно-правових актів щодо поліцейських заходів примусу, які в межах однієї статті розглянути більш детально не можливо, вважаємо за доцільне зупинитися на окремих позиціях щодо застосування поліцейських заходів примусу.

Аналізуючи положення Закону № 580-VIII, ми звернули увагу на те, що одним із недоліків є розбіжність між вживанням термінів «використання» та «застосування». Наприклад, якщо розглядати такий поліцейський захід примусу, як фізична сила, то у частині першій ст. 44 Закону № 580-VIII закріплено, що поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом [6]. Зважаючи на зміст норми зазначеної вище статті, можемо сказати, що фізична сила, як поліцейський захід примусу – застосовується.

Наступним заходом поліцейського примусу є спеціальні засоби. Так, у пункті 3 ст. 42 Закону № 580-VIII визначено, що спеціальні засоби – це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин [6]. Аналізуючи положення вказаної статті, звертаємо увагу, що при вживанні словосполучення «спеціальні засоби» вживається словосполучення «застосування спеціальних засобів». Проте, наводячи перелік спеціальних засобів у пункті 4 частини першої ст. 42 Закону № 580-VIII, законодавець застосовує словосполучення «...використовувати такі спеціальні засоби». Тобто в одній статті Закону № 580-VIII, яка визначає належність спеціальних засобів до поліцейських заходів примусу, законодавець вживає і «застосування» і «використання».

Варто зазначати, що правову основу застосування поліцейських засобів примусу, крім спеціального Закону, складають підзаконні нормативно-правові акти, до яких належить й Інструкція з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України, затверджена наказом МВС України від 11 жовтня 2018 року № 828 [7]. Зазначена Інструкція заслуговує окремої уваги, адже саме в ній, крім Закону № 580-VIII, наведено визначення поняття «спеціальні засоби», під якими слід розуміти засоби, що можуть використовуватися поліцейськими для виконання своїх повноважень, перелік яких визначено пунктами 1-6, 8-12 частини четвертої ст. 42 Закону № 580-VIII. Однак слід зауважити, що згідно з

© Matsko Vita, Bochek Oksana, 2023

наказом № 828 до спеціальних засобів не належать службові собаки та службові коні (пункт 7 частини четвертої ст. 42 Закону № 580-VIII), а також водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби (пункт 13 частини четвертої ст. 42 Закону), що суперечить нормам Закону № 580-VIII. Крім того, виходячи з наведеного визначення можна зробити висновок, що спеціальні засоби можуть лише використовуватися. Проте, незважаючи на те, що у визначенні поняття «спеціальні засоби» зазначено лише слово «використовувати», по всьому тексту Інструкції доволі часто згадується словосполучення «використання і застосування».

Одним із спецзасобів, який передбачений Законом № 580-VIII для несення служби поліцейського є кайданки. У підпункті 6 пункту 4 ст. 45 Закону № 580-VIII зазначено, що заборонено застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску. Тобто кайданки як один із заходів поліцейського примусу застосовується через використання. Присутня й інша колізія щодо цього засобу обмеження рухомості. Так, відсутня чіткість щодо засобів обмеження рухомості, оскільки законодавець вказує, що перелік спеціальних засобів є вичерпним і поліцейський не має права застосовувати спеціальні засоби, не визначені цим переліком (виняток – під час дії воєнного стану – описаний нижче). Однак постає питання, чому до засобів обмеження рухомості віднесено «кайданки, сітки для зв'язування тощо»? Отже, поліцейський під «тощо» може застосовувати будь-що. Вважаємо за доцільне передбачити виключний та чіткий перелік засобів обмеження рухомості, які зможе застосувати поліцейський під час несення служби без прив'язки до дії воєнного стану.

Ще одним з видів спецзасобів є службові собаки, діяльність яких регулюється Інструкцією з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України, затвердженою наказом МВС України від 01 листопада 2016 року № 1145. Вивчаючи зміст наведеної вище Інструкції, можемо сказати, що в ній вживається словосполучення «використання (застосування) службових собак» [8], тобто термін «використання» вживається як синонім з терміном «застосування».

У зв'язку із війною, яку розпочала російська федерація, та введенням правового режиму воєнного стану, Закон № 580-VIII зазнав змін, які стосуються застосування заходів примусу. З урахуванням умов, у яких доводиться поліцейським нести службу, з 15 березня 2022 року згідно з частиною 5 ст. 42 Закону № 580-VIII у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, поліцейський має право використати підручні засоби. Крім того, відповідно до частини 9 ст. 42 Закону № 580-VIII поліцейський має право застосовувати заходи примусу, передбачені цією статтею стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, передбачених ст. 43, частинами четвертою та п'ятою ст. 45, а також частиною дев'ятою ст. 46 Закону № 580-VIII [6].

На сьогодні особливої актуальності набуває питання нормативного регулювання застосування вогнепальної зброї працівниками поліції. Це пов'язано, насамперед, із війною, яку розпочала російська федерація на території України, із погіршенням кри-

міногенної обстановки в країні, збільшенням насильницьких злочинів, а також із залученням поліцейських до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки та оборони. Вогнепальна зброя є найбільш суворим з видів поліцейських заходів примусу. Насамперед слід звернути увагу, що вогнепальна зброя поліцейським може бути застосована за наявності визначених законом підстав, а також лише у виняткових випадках. Відповідно до ст. 46 Закону № 580-VIII поліцейський уповноважений застосувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу [6]. І знову ж таки у пункті 3 частини першої ст. 42 Закону вживається «застосування вогнепальної зброї», а пунктом 2 ст. 46 цього ж Закону № 580-VIII визначено, що поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку. Тобто, якщо питання стосується вогнепальної зброї як поліцейського засобу примусу, то відповідно до положень зазначеної статті її можна як застосовувати, так і використовувати.

Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю, затверджена наказом МВС України від 01 лютого 2016 року № 70, визначає «застосування і використання» зброї [9]. Крім того, в цій Інструкції передбачені заходи безпеки й при виконанні вправ з бойовою ручною гранатою, де зазначено, що не допускаються до кидання бойових гранат особи, які не засвоїли матеріальну частину гранати, заходи безпеки при поводженні з гранатами та порядок і правила їх кидання, застосування, використання. Отже, якщо вести мову про гранату як спецзасіб, то її можна кидати, застосовувати та використовувати.

Варто зазначити, що законодавець у зв'язку із війною, яку розпочала російська федерація проти України, доповнив Закон № 580-VIII новою ст. 46-1. «Застосування поліцейськими поліції особливого призначення зброї та бойової техніки під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України» (зміни від 21 березня 2023 року). Стаття дає право поліцейським застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку в установлених для з'єднань, військових частин та підрозділів Збройних Сил України порядку та випадках.

На нашу думку, задля з'ясування семантичного значення цих двох часто вживаних понять, доцільно звернутися до тлумачного словника. Відповідно до Академічного тлумачного словника поняття «використовувати» або «використати» означає – застосовувати, вживати що-небудь з користю, користуватися чимось [10]. У свою чергу, поняття «застосовувати» або «застосувати» означає – використовувати що-небудь, запроваджувати в ужиток; пристосовувати до чого-небудь [11]. Беручи до уваги наведені вище визначення, можемо сказати, що поняття «використовувати» та «застосовувати» тотожні. Тому з метою усунення непорозумінь щодо вживання зазначених вище понять вважаємо за необхідне узгодити вітчизняне законодавство.

На сьогодні виникає потреба в удосконаленні нормативно-правового забезпечення застосування заходів примусу в діяльності Національної поліції України. Вона зумовлена відсутністю єдиного нормативно-правового акта, який би містив чіткий ме-

ханізм реалізації застосування заходів примусу працівниками Національної поліції, а також невідповідністю окремих нормативно-правових актів у цій сфері вимогам Закону № 580-VIII. Однією з таких розбіжностей є вживання термінів «використання» і «застосування» заходів примусу поліцейськими як в основному Законі, який регулює діяльність Національної поліції, так і в підзаконних нормативно-правових актах.

На підставі наведеного вище можна дійти висновку, що після набрання чинності Законом № 580-VIII виявлено низку правових неузгодженостей, усунення яких сприятиме прискоренню впровадження європейських стандартів роботи правоохоронних органів, а також удосконаленню діяльності працівників поліції під час застосування заходів примусу. Необхідність внесення змін до зазначеного Закону обґрунтовується і коментарями Генерального директорату з прав людини та верховенства права Ради Європи. Особливо це стосується статей щодо порядку застосування поліцейських заходів примусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 17.12.1979 № 34/169. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id209511> (дата звернення: 07.03.2023).
2. Декларація про поліцію: Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 08 трав. 1979 р. № 690 (1979). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803#Text (дата звернення: 07.03.2023).
3. Європейський кодекс поліцейської етики, схвалений Комітетом Міністрів Ради Європи 19.09.2001. URL : https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf (дата звернення: 07.03.2023).
4. Basic Principles governing the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders” (Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990). URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-use-force-and-firearms-law-enforcement>. (дата звернення: 08.03.2023).
5. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
7. Інструкція з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : наказ МВС України від 11.10.2018 № 828. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text> (дата звернення: 08.03.2023).
8. Інструкція з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України: наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16#top> (дата звернення: 10.03.2023).
9. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01.02.2016 № 70. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (дата звернення: 10.03.2023).
10. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1970. Т. 1 : А-В / ред. тому: П. Й. Горещкий та ін. 799 с.
11. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1972. Т. 3: З / ред. тому: Г. М. Гнатюк, Т. К. Черторизька. 744 с. С. 332.

REFERENCES

1. Kodeks povedinky posadovykh osib z pidtrymannia pravoporiadku, zatverdzhnyi rezoliutsiieiu Heneralnoi Asamblei OON. "Code of Conduct for Law Enforcement Officials, approved by UN General Assembly Resolution №. 34/169 of 17.12.1979. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id209511>. (Date of Application: 07.03.2023) [in Ukrainian].
2. Deklaratsiia pro politsiiu. "Declaration on the police": Resolutions of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe dated May 8. 1979. №. 690 (1979). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803#Text (Date of Application: 07.03.2023) [in Ukrainian].
3. Yevropeiskyi kodeks politseiskoi etyky, pryyniaty Komitetom ministriv Rady Yevropy 19 veresnia. "The European Code of Police Ethics", adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on September 19, 2001. URL: https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf. (Date of Application: 07.03.2023) [in Ukrainian].
4. Basic Principles governing the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials, adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990). URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-use-force-and-firearms-law-enforcement> (Date of Application: 08.03.2023) [in English].
5. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku № 254k/96-VR. "Constitution of Ukraine dated June 28, 1996 №. 254k/96-BP". Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. №. 30. Art. 141 [in Ukrainian].
6. Pro Natsionalnu politsiiu. "On the National Police": Law of Ukraine dated July 2, 2015 №. 580-VII. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 2015. №. 40-41. Art. 379 [in Ukrainian].
7. Instruksiiia z orhanizatsii zabezpechennia, zberihannia ta ekspluatatsii ozbroiennia v Natsionalnii politsii Ukrainy. "Instructions on the organization of provision, storage and operation of weapons in the National Police of Ukraine": order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 11.10.2018 №. 828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18#Text> (Date of Application: 08.03.2023) [in Ukrainian].
8. Instruksiiia z orhanizatsii diialnosti kinolohichnykh pidrozdiliv Natsionalnoi politsii Ukrainy. "Instructions for organizing the activities of canine units of the National Police of Ukraine": order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated November 1, 2016 №. 1145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16#top> (Date of Application: 10.03.2023) [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennia Instruksii iz zakhodiv bezpeky pry povodzhenni zi zbroieiu. "On the approval of the Instruction on safety measures when handling weapons": order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 01.02.2016 №. 70. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16#Text> (Date of Application: 10.03.2023) [in Ukrainian].
10. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. "Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language". Vol 1. 1970. 412 p. [in Ukrainian].
11. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy. "Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language" / in 11 volumes. Vol 3. 1972. 332 p. [in Ukrainian].

Matsko Vita,Candidate of Juridical Sciences,
Senior Research Fellow, State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-4149-8744**Bochek Oksana,**Candidate of Juridical Sciences, Senior Research Fellow,
State Research Institute MIA Ukraine,
Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-3884-8897**NORMATIVE AND LEGAL REGULATIONS APPLYING POLICE
COERCIVE MEASURES IN UKRAINE**

This article studies the normative-legal regulation of police coercive measures in Ukraine. The guiding principles of police coercive measures are fixed both in the domestic legislation, and in the international legal acts. It is analysed the provisions of the Law of Ukraine «On the National Police» from 02.07.2015 №. 580-VIII and subordinate normative legal acts, which enshrine the procedure of application of police coercive measures. According to the authors, the right of policemen to use improvised means against an attack threatening the life or health of the policeman or another person, as well as to eliminate danger under extreme necessity or to apprehend a person having committed an offence and/or resisting to the policeman, was established by the Law №. 580-VIII due to the war initiated by the Russian Federation and the introduction of a legal regime of martial law. Notes the relevance of improving the issue of normative regulation of the use of firearms by police officers, being the most severe type of police coercive measures. Based on the analysis of domestic legislation revealed problematic issues surrounding the disagreement between the use of the terms «use» and «application» of police coercive measures. The article indicates the necessity of developing a single legal act, which would contain a clear mechanism for the implementation of coercive measures by employees of the National Police. With the aim of improving the normative consolidation of the application of police enforcement measures it is proposed to amend the current legislation of Ukraine.

Keywords: human rights and freedoms, normative regulation, coercive measures, National Police, firearms, special means, physical influence (force).

Отримано 07.06.2023